

19. ISTEN GONDOT VISEL RÁD!

(Máté 6,25-34)

Gyülekezeti óraszám:1. Egyházi iskolák óraszám:1-2.

(Egyházi iskolai munkafüzetben: 19/A.)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Keresztyén Bibliai Lexikon I-II., Kálvin Kiadó, 2004; Bibliai nevek és fogalmak, Evangéliumi Kiadó, 1988; Sebestyén Jenő, Prof.Dr.: Református dogmatika, Iránytű Kiadó, 1994; Szénási Sándor: „Megtaláltuk a Messiást”, Kálvin Kiadó, 2013.)

A gondviselés fogalma – A keresztyén teológia a gondviselés fogalmán az Istennek a teremtett világot, abban az embert hangsúlyozottan is fenntartó, kormányzó és meghatározott cél felé vezető tevékenységét érti.

Már az Ószövetség is úgy tekint a természet életére, a történelem menetére, valamint az ember életének irányítására, mint Isten cselekedetére. Különösen kiemelt helye van ebben a gondviselésben a választott népnek. Isten akarata vezérli a népet, szándéka szerint van annak előmenetele, gyarapodása, fennmaradása és üdvössége. Az Ószövetség szemlélete szerint nincs az üdvösségre vezetés céljától független gondviselés, hiszen már a magát a teremtést is ebből a nézőpontból értelmezi.

Az Újszövetség értelmezése is szoteriológikus meghatározottságú. Jézusnak Isten gondviseléséről való tanítása ígéret övéi számára Isten szeretetéről. Istennek a növény és állatvilágról való gondoskodása az övéiről való gondviselés példája (Mt 6,26kk; Mt 10,29kk). Eső és napsütés az ember iránti szeretetének és könyörületének a kifejeződése (Mt 5,45).

A gondviselésről szóló tanítás – A gondviselésről szóló tan nagyon fontos az emberi élet számára. A Biblia a teremtést és a gondviselést egyfelől teljesen elkülöníti, másfelől viszont szorosán összekapcsolja. Isten egyforma szuverenitással visel gondot minden teremtményére, mégis vannak különbségek.

Háromféle gondviselés van: 1. Az egész teremtett világot magába foglalja; 2. Istennek az a munkája, amellyel belép abba a világba, ahol szellemerkölcsi lények élnek; 3. Az emberek világában azokra terjed ki, akiket Isten magának kiválasztott, akikkel szövetséges kapcsolatban áll.

Az isteni gondviselés munkájában a teológia különböző elemeket különböztet meg:

1. fenntartás - a teremtett valóságok létezésére vonatkozik.
2. Isten együttműködése a maga teremtményeivel – a teremtett valóságok aktiválására vonatkozik, mert Isten ezekkel együtt munkálkodik.
3. kormányzás – a létező valóságok végső cél felé vezetését jelenti.

Ez a megkülönböztetés azonban csak elméleti, hiszen Isten mindhárom munkája mindig együtt jár.

A gondviselésbe vetett hit öt haszna – A „Megtaláltuk a Messiást!” című református konfirmációi olvasókönyv a gondviselésbe vetett hitnek öt hasznát sorolja fel.

1. Megszabadít az aggodalmaskodástól.
2. Megszabadít a babonák béklyójából.
3. Megszabadít az emberektől való félelemtől.
4. Derűssé és hálássá tesz.
5. Reménységet ad minden körülmények között.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A gondoskodás tevékenység, feladatok, kapcsolatok és érzések sora. Gondoskodni lehet valakiról vagy valamiről. A gondoskodás kölcsönösséget feltételez (gondozó és gondozott), és életünk központi része. Családokat, barátokat és közösségeket tart össze az egymásról való gondoskodás.

A gyermek a gondoskodásról elsősorban a szülők által szerez tapasztalatokat. Természetes számára, hogy van fedél a feje felett, van mit ennie és van mit magára öltenie, hiszen a szülők igyekeznek mindent előteremteni. Ő még mindezek miatt nem aggodalmaskodik. Nem ismeri még az aggodalmaskodást, mint érzést. Neki félelmei vannak, de ezek nem a mindennapi betevőre vagy a ruházkodásra vonatkoznak.

Isten gondviselő szeretetének tanítása kapcsán magára a gondviselésre helyezzük a hangsúlyt, mert arról már van tapasztalata a gyerekeknek.

- ❖ Megtaníthatjuk számukra, hogy Isten nemcsak megalkotta és megteremtette a világot, amiben élünk, hanem mind a mai napig *gondoskodik a benne élő emberekről, állatokról, és növényekről*. Istennek mindenre gondja van.
- ❖ Isten gondoskodása róluk a szüleiken keresztül valósul meg.
- ❖ Isten gondviselése emberek vagy állatok felé rajtuk keresztül is megnyilvánulhat.

Egy elsős kisgyerekek számára a gondoskodás a szülőkön keresztül ismert elsősorban. De ha van háziállata, akkor arról ő is gondoskodik – így ez is kapcsolópont lehet a gondviselés gondolatához. Érzelmileg a bizalom, megnyugvás, biztonságérzet kapcsolható a gondviselésbe vetett hithez. Sajnos vannak gyermekek, akik számára nem egyértelmű, hogy a szülők gondoskodnak róluk, illetve az sem, hogy biztonságban érzik magukat a családjuk körében. Éppen ezért, a családi háttér lehetőség szerinti ismeretében használjuk a hasonlatainkat és hasonlítsuk Isten gondviselését a gyermekek számára érthető élethelyzetekhez.

A tanterv lehetőséget biztosít az egyházi iskolák számára, hogy két órában is tanítsanak a gondviselésről. Első órán beszélhetünk a gyerekekkel arról, hogyan viseli gondját Isten minden teremtményének. A második órán arra koncentrálhatunk, hogy ők, személyesen kiken keresztül érezhetik meg ezt a gondviselést, illetve ők hogyan gondoskodhatnak másokról.

A gyülekezeti hitoktatásban részt vevő csoportok számára a második óra anyaga javasolható, éppen a szülőkön keresztüli érintettségük okán.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT GYÜLEKEZETI HITTANHOZ ÉS EGYHÁZI ISKOLAI HITTAN 1. ÓRÁJÁHOZ

Fő hangsúly: Isten gondoskodik a teremtett világról.

Kognitív cél: Rámutatás arra, hogy Isten nemcsak megalkotta és megteremtette a világot, amiben élünk, hanem mind a mai napig gondoskodik a benne élő emberekről, állatokról, és növényekről.

Affektív cél: Rácsodálkoztatás Isten gondoskodására a teremtett világ fölött.

Pragmatikus cél: Adjunk arra lehetőséget, hogy a gyerekek a saját szavaikkal tudják megfogalmazni, Isten hogyan gondoskodik a teremtett világról.

Az óra részei	Kapcsolódó tevékenység	Felhasznált taneszköz, módszertani javaslatok
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Isten teremtette és gondot visel róla Vigyünk magunkkal az órára színes magazinokat, lapokat, amiből a gyerekeknek ki kell vágniuk 5 olyan képet, amin Isten teremtménye látható. A kivágott képeket ragasszuk fel közösen egy nagy papírra, amire felülre a következő szöveget írtuk: „Isten teremtette.”</p>	<p>Színes magazinok, lapok, ollók, ragasztó, nagy ív papír, vastag filctoll</p> <p>A képek kiválasztása, kivágása lehetőséget teremt a teremtéstörténet átisméltésére, majd hozzáköthetjük az óra témájához. Isten nem csak megteremtette a világot, de gondoskodik is róla.</p>
Feldolgozás	<p>Nézzük meg a tankönyv képeit és beszéljünk róla, mit látnak. A képek segítségével tanítsunk Isten gondviseléséről.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit jelent valakiről vagy valamiről gondoskodni? • Látja-e Isten gondoskodását abban, hogy reggel felkel a nap? • Milyen gondoskodást jelent az, hogy változnak az évszakok? • Miről gondoskodik Isten az esővel, hóval, széllel? (növények életfeltételei) Isten gondoskodik a növényekről. • Kiről és miről gondoskodik a Teremtő a növények által? (emberek és állatok tápláléka) • Isten gondoskodik a madarokról és a vadakról. (tápláléklánc, szőrzet, tollazat) • Mit gondolnak, hogyan gondoskodik az Úr róluk? • Isten számára fontos az ember. Ugyanúgy odafigyel ránk és gondot visel rólunk, mint róluk. (élelem, ruházat) Teszi ezt közvetlen (levegő, napfény) és közvetve (szülők által). <p>A közös képünkre írjuk oda az „Isten teremtette” mellé: „és gondot visel róla”.</p> <p>Aranymondás: <i>„Napról napra gondot visel rólunk szabadító Istenünk.”</i> Zsoltárok 68,20</p> <p>A gyerekek járjanak körbe az osztályban. Menjenek oda egyenként minden társukhoz, fogják meg a vállát, nézzenek a szemébe és mondják neki: Ő gondot visel rád!</p>	<p>Tankönyv</p> <p>A kérdések lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekek szabadon kifejezhessék véleményüket. Egyben pedig lehetőséget adnak a hitoktatónak, hogy a megfogalmazott cél felé terelje a gyermekeket.</p> <p>Elegendő hely a mozgáshoz.</p>

	<p>Beszélgetés és játék az esőről és a napfényről. (Használható: további ötletek rovatban a megtanítható vers)</p> <p>Énektanulás: „Szívünk zengje már” - Jertek, énekeljünk!, 86. ének „Mindenek meghallják...”</p>	<p>Az eső és a napfény a növények számára éppoly fontos, mint az embernek az étel és az ital.</p> <p>Tankönyv 79. oldal</p>
Munkáltatás	Munkafüzet feladatai	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Kis mag vagyok – mutogatós/mozgásos vers

(Reménység Magjai vasárnapi iskolás tananyag, Tanári kézikönyv, Óvodás, 1. év/ 2. félév, 103. oldal)

Kis mag vagyok (leguggolunk)

lent a földben,

Isten küld rám

esőt/napot bőven. (mozgatjuk az ujjainkat, mintha esne vagy ökölbe szorítjuk az ujjainkat, majd kinyitjuk, mintha sütné a nap)

Lassan-lassan

felnövekszem, (lassan felállunk)

nézd csak milyen

virág lettem. (kinyújtjuk felfelé a kezünket és a tenyereinkből virágfejet képezünk)

A virág helyett mondhatunk bármilyen növényt, például: fa, bokor, rózsza, fenyő, alma, stb.

2. További ötletek munkáltatáshoz:

Origami madár: <http://origami.homoludens.hu/node/28178>

Origami virág: <http://mitmuveltem.blogspot.sk/2009/04/origami-liliom.html>

Krepp papírvirágok: <http://mitmuveltem.blogspot.sk/2009/04/origami-liliom.html>

Hintázó madár papírtányérból: <http://mintamokus.com/tag/papirtanyerbol/>

Hajtogatott liliom: <http://96195.com/pic-979.html>

[virágok filcből: http://craftystaci.com/2013/04/03/felt-flowers-from-the-land-of-oz/](http://craftystaci.com/2013/04/03/felt-flowers-from-the-land-of-oz/)

Virágok nyomdatechnikával

3. Isten szemében egyediek, különlegesek és értékesek vagyunk

Egy doboz, egy tükör, csomagolópapír, masni. A tükröt becsomagoljuk, mint egy ajándékot. A hitoktató elmondja a tanulóknak, hogy a dobozban valami egyedi, érdekes ajándék van. A tanulók találgatják, hogy mi lehet a dobozban. Jó téma az értékrend formálásához (kinek mi érték, értékes). Megvizsgáljuk, mit mond Isten Igéje a mennyei és földi kincsek gyűjtéséről (Máté 6:19-21). Ezután kicsomagoljuk a dobozt, de még zárva tartjuk, így is lehet még találgatni, hogy mi lehet a dobozban.

A tanulók egyenként néznek bele a dobozba, de nem árulhatják el társaiknak, hogy mit láttak. A végén megbeszéljük, hogy milyen élmény volt, amikor önmagukat megpillantották. Megfogalmazzák, hogy ki miért hálás Istennek. Kiről, hogyan gondoskodik Isten, hogyan tapasztalják ezt a mindennapjaikban.

(Forrásanyag: Baker Ágnes, Csóka Piroska, Kerekes Szabolcs, Sisa Attila, Sisáné Kispál Andrea: Horogötletek a bibliatanításban. Reménység Magjai Alapítvány. Bp. 2011. 27. old.).

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

Egyházi iskolai munkafüzet, 19/A. lecke

4. feladat

„Isten gondoskodik rólad is. Karikázd be pirossal azokat az ábrákat, melyeken olyan dolgokat láatsz, amikkel a testedet táplálhatod, zölddel azokat, amikkel a testedet védheted az időjárás ellen!”

Instrukció: a feladatban lehetőség adódik arra, hogy beszéljünk a táplálékokról, a ruházatról és ezekből kiindulva a gondoskodásról.

A témához felhasználható énekek:

Dicsérvétek az Urat:156. Mi segítségünk-kánon

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 149. Az Úr a Pásztorom-kánon (+Du.+ hk.)

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJA SZÁMÁRA (Egyházi iskolai munkafüzetben 19/B.)

Fő hangsúly: Isten gondoskodik rólunk

Kognitív cél: Tudatosítsák, hogy Isten gondoskodása a szülőkön keresztül is megvalósul.

Affektív cél: Mélyítsük el a gyerekekben, hogy ahogyan ők a szülői gondoskodás különböző formáiban Isten sokrétű gondoskodását tapasztalhatják meg, ugyanúgy megnyilvánulhat rajtuk keresztül is Isten gondviselése mások (emberek, állatok) felé.

Pragmatikus cél: Fogalmazzák meg, ők kiről, miről gondoskodhatnak. Buzdítsuk őket arra, hogy gondoskodjanak télen a madarokról.

Az óra fő része	Kapcsolódó tevékenység	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mezők liliomai, ég madarai <u>Mozgásos játék</u> ¹ Minden gyerek válasszon magának vagy egy vadvirágot, vagy egy madarat. Nevezze meg magát, s mondja el, miért ezt választotta. Majd játsszák el, hogyan gondoskodik Isten a virágokról és a madarokról. Másik lehetőség: <u>Beszélgető kör</u> Mindenki mondjon egy mondatot arról (akár az előző órán tanultak alapján), hogyan gondoskodik Isten a növényekről és az állatokról.	A virágok növekednek, nyújtózkodnak a nap felé, fürödnek az esőben, szárítkoznak a szélben. A madarak repdesnek körbe-körbe, fészket építenek, táplálékot keresnek és visznek a kicsinyeiknek. A játék után vagy a körben beszéljük meg (ismételjük át közösen az előző órán tanultak alapján), Isten hogyan gondoskodik a növényekről és az

¹ Miklya Lukszányi Mónika – Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, 45.

		állatokról.
Feldolgozási javaslat	<p>Nézzük meg a tankönyv képeit és beszélgessünk róla.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Kik és hogyan gondoskodnak róluk a családban? ❖ Kik és hogyan gondoskodtak róluk az óvodában? ❖ Kik és hogyan gondoskodnak róluk az iskolában? ❖ Ki mindenki és hogyan gondoskodik még róluk?(pl. orvos, postás, ...) ❖ Kiről tudnak ők gondoskodni? (testvér, háziállat, madarak) Hogyan? <p>Találjunk ki közösen különböző szituációkat, amiben megjeleníthetik, hogyan gondoskodnak róluk családtagjaik, az óvodai és iskolai személyzet, stb.</p>	<p>Tankönyv 19. lecke A kérdések lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekek szabadon kifejezhessék véleményüket. Ez egyben jelzés is a hitoktatóknak, hogy megértették-e a gyerekek az előző órán, mit jelent a gondoskodás, illetve lehetőséget ad, hogy a megfogalmazott cél felé terelje a gyermekeket.</p> <p>Lehetőséget teremtünk, hogy elmélyüljön bennük, hogyan gondoskodnak róluk a körülöttük élő személyek, illetve, hogy gyakorolják a másokról való gondoskodást.</p>
Munkáltatás	<p>Munkafüzeti feladatok közös feldolgozása Készítsünk madáretetőt: http://www.hogyankell.hu/madaretetot_kesziteni http://www.haziallat.hu/madar/gondozas/a-vilag-legegyszerubb-madaretetoje/515/ http://www.alfoldfa.hu/tudastar/hogyan-keszitsunk-madaretetet-muanyag-palackokbol-fabol-osb-lapbol/</p>	<p>Munkafüzet, 54. oldal Az állatokról való gondoskodás során kialakuló kapcsolat felelősségre, türelemre és empátiára nevel és erősíti a nonverbális kommunikációt.</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Beszélgető kör (motivációhoz)

Mindenki mondjon egy mondatot arról (akár az előző órán tanultak alapján), hogyan gondoskodik Isten a növényekről és az állatokról.

2. Elkészíthetjük a gyerekekkel babák formájában azokat a személyeket, akiken keresztül Isten gondoskodik róluk.

3. Öltöztetős babák készítése másképpen:

<http://www.kreativhobby.hu/hirek/oltoztetos-babak-maskeppen>

4. Drámapedagógiai játék: Mondatbefejező

A játék leírása: körben ülünk: a megkezdett mondatot minden gyermek befejezi: Anya gondot visel rám, pl.: kimossa a ruhámat
Apa gondot visel rám, pl.: elvisz az iskolába
nagy mama, nagypapa, testvérem, Isten....

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

Egyházi iskolai munkafüzet 19/B. leckéje

1. feladat

„Válogasd ki a rajzok közül, hogy ki az, aki gondoskodik rólad...”

Instrukció: A két feladat akár bevezetésként, motivációként is felhasználható. Lehetőséget ad a családról, háziállatokról, gondoskodásról való beszélgetésre.